

TMMOB İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Raporu Yayınlandı... "MALİYET AZALTMA" KATLIAMLARI



TMMOB, 43. ve 44. çalışma dönemlerinde komisyon çalışmalarını sonuçlu oluşan İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Raporu'nu kamuoyuyla paylaştı. Türkiye'de işçi sağlığı ve iş güvenliği alanındaki gerilemenin nedenlerinin irdelendiği raporda, iş kazalarının nasıl iş cinayeti ve toplu katliamlara dönüştüğüne yer verildi.

Artan iş kazalarına önlem amacıyla çıkarılan 6331 sayılı İş Güvenliği Yasası'nın amacından saptığına ve eğitim ve sınav uygulamalarına piyasacı bir yaklaşım sergilendiğinin belirtildiği raporda, "Soma, Ermenek, Torunlar ve Şirvan gibi katliamlar; iş kazaları sonucu iş göremezlik oranları bu yasa ile birlikte büyük bir artış göstermiştir" denildi. Yasayla önleyici, tedavi edici uygulamaların uzmanlara ve hekimlere yüklendiğinin hatırlatıldığı raporda, "Yasa yayınlandığından beri uzmanların, hekimlerin ve sağlık personelinin işyerlerine vereceği hizmet süresi giderek azaltılmıştır. Bu yapılanın amacı işçi sağlığı ve iş güvenliğini korumak değil; hekim, sağlık personeli ve uzmanların işverene olan maliyetini azaltmaktır" ifadelerine yer verildi.

Güvenlikteki Ticarileşmenin Faturası Ağır Oldu

Güvenlik konusunun ticari bir dayanışmanlık haline dönüştürüldüğüne ve teknik olarak içinin boşaltıldığına dikkat çekilen raporda, AKP iktidarları döneminde iş cinayetlerinde hayatını kaybeden emekçilerin sayısı 16 bini aştığı vurgulandı. Sadece 2017 yılı başında yüzlerce işçinin hayatını kaybettiğini ve meslek hastalıklarına yakalanarak iş göremez hale geldiğine vurgu yapılan raporda, taşeronlaştırma, sendikasızlaştırma, güvencesiz ve esnek çalışmaya zorlama ile birlikte işçi sağlığı ve iş güvenliğinin teknik ve kamusal bir konu olmaktan çıkarılmasının, iş cinayetlerinin arttırdığına vurgu yapıldı.

Azami Kar Politikası Öldürüyor

Sorunların sermayenin azami kâr, azami politikasından kaynaklandığına dikkat çekilen raporda, "Kaza görünümündeki iş cinayetleri, kamu işletmeciliği ve kamusal denetim savunumuzun ne kadar önemli olduğunu bir kez daha göstermektedir" ifadelerine yer verildi. AKP döneminde taşeron işçi sayısının 3 katına çıktığını ve çalışanların çok büyük bir bölümü asgari ücrete mahkûm edildiğine vurgu yapılan raporda, "Çalışma süreleri artmıştır. Kamuya ait birçok işyeri özelleştirilmiştir. Sendikacı işçi oranı yarıdan fazla azalmıştır. İş kazaları ve bunun

sonucu ölümler ve maluliyet artmıştır" denildi. Geçici-kıralık işçilik, kıdem tazminatlarının fona aktarılması, bölgesel asgari ücret uygulamalarının sosya-ekonomik sorunların yanında yeni işçi sağlığı ve güvenliği sorunları da doğuracağı vurgu yapılan raporda, şu uyarılara yer verildi:

"Küreselleşme, serbestleştirme, özelleştirme, sendikasızlaştırma, taşeronlaştırma, esnek istihdam politikaları ile kamu idari yapısı, personel rejimi, kamu mülkiyeti, kamu işletmeciliği ve kamusal denetim alanlarında gerçekleşen dönüşüm ve tasfiye sonucu, ne yazık ki daha nice olumsuz gelişme ve olay yaşanacaktır."

Çözüm Önerileri

TMMOB'nin işçi sağlığı ve iş güvenliği alanına yönelik yaptığı tespitler ve sorunlara getirdiği bazı çözüm önerileri ise raporda şöyle yer aldı:

"Sosyal hukuk devletinde iş yasaları çalışanların hakkını korumak ve geliştirmek amacını temel ilke alırken, çıkarılan 4857 sayılı İş Yasası ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Yasası, tamamen işverenlerin çıkarları doğrultusunda şekillendirilmiştir. Esnek ve kural dışı çalışmayı, işçileri başka işverenlere kiralamayı, taşeronlaştırmayı yasal hale getiren, kıdem tazminatlarını, fazla mesai ücretlerini, sen-

dikal hak ve yetkileri budayan bu yasa yerine konunun aktörlerinin katılımı ile demokratik bir yasa çıkarılmalıdır. İş mevzuatı, eksenini 'insan' olan çağdaş bir yapıya kavuşturulmalıdır.

-İşçi sağlığı ve güvenliğiyle ilgili ulusal politikaların oluşturulmasında Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği'ne (TMMOB) bağlı ilgili meslek odaları, Türk Tabipler Birliği (TTB), Türkiye Barolar Birliği (TBB) ve sendikaların katılımı sağlanarak bu konuda alınacak kararlar çalışma yaşamına yansıtılmalıdır.

-Başta KOBİ'ler olmak üzere 50'den daha az çalıştıran iş yerlerinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kurullarının kurulması yasalarla güvence altına alınmalıdır. İşçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetleri bütün iş yerlerini ve tüm çalışanları kapsamalıdır. İşçi sağlığı ve iş güvenliğine ilişkin düzenlemeler, sektör ve kurum farkı gözetmeksizin tüm işyerleri için geçerli olmalıdır.

-İş yerlerinde kurulan İşçi Sağlığı ve Güvenliği Kurulları, tarafların eşit sayıda temsil edildiği demokratik yapılar olarak düzenlenmeli ve tavsiye değil yaptırım gücüne sahip kurullara dönüştürülmelidir.

-İş Güvenliği Mühendisliği' kavramı, yasada yeniden tanımlanmalı ve işyerlerinde iş güvenliği mühendisi çalıştırma zorunluluğu getirilerek çalışma koşulları yeniden düzenlenmelidir.

-İş Güvenliği Mühendisleri' ücret yönünden işverene bağlı olmamalıdır. İş güvenliği mühendislerinin ücret çizelgeleri Bakanlık ve TMMOB'ye bağlı ilgili meslek odalarıyla birlikte belirlenmelidir.

-Yürürlüğe giren 'İş Güvenliği ile Görevli Mühendis ve Teknik Elemanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkındaki Yönetmelik'te ve '4857 sayılı İş Yasası' ile işçi sağlığı ve iş güvenliği uygulamalarında 'iş güvenliği mühendisliği' yerine 'iş güvenliği uzmanı' tanımı getirilerek mühendislik ile teknik elemanlık birbiriyle eşdeğer tutulmuş, teknikerler mühendislerden daha ayrıcalıklı hale getirilmiş, iş güvenliği mühendisliği şekli bir yapıya dönüştürülmüştür. Danıştay 10. Dairesi tarafından yürütmesi durdurulan yönetmelik yerine Bakanlık tarafından hazırlanan 'İş Sağlığı ve Güvenliği Kanun Tasarısı Taslağı' TMMOB, TTB, TBB, sendikalar ve üniversitelerin görüşleri alınarak yeniden düzenlenmeli ve bu sürecin ardından yasalasmalıdır.

-İşyeri hekimlerinin, işyeri sağlık memuru ve hemşirelerinin mesleki bağımsızlıkları sağlanmalıdır.

-İşçi sağlığı ve güvenliği konusunda işbirliği, koordinasyon ve danışma hizmetlerinin sağlanması için ilgili meslek örgütleri, işçi, işveren ve hükümet temsilcilerinin katılımıyla bir

koordinasyon mekanizması oluşturulmalıdır. İşçi sağlığı ve iş güvenliği alanındaki hizmetlerin kamusal bir hizmet olarak algılanması gerektiği vurgulanmalıdır.

-İşçi sağlığı ve iş güvenliğiyle ilgili yasa, tüzük ve yönetmelikler uluslararası sözleşme, standart ve normlar dikkate alınarak yenilenmeli ve hayata geçirilmelidir.

-Sağlıklı ve güvenli bir çalışma ortamını sağlamak, çalışanları, çalışma ortamından kaynaklanan sağlık ve güvenlik risklerine karşı korumak için TMMOB'ye bağlı ilgili meslek odalarının yer alacağı düzenleme ve uygulamalar ivedilikle hayata geçirilmelidir.

- İş yerlerinde işçi sayısına, iş yerinin niteliğine ve tehlikelilik derecesine göre iş güvenliği konusunda mesleki yeterliliği TMMOB'ye bağlı ilgili meslek odası tarafından belgelendirilmiş bir veya daha fazla mühendis görev yapmalıdır.

-İşçi sağlığı ve güvenliği konusunda çalışma koşulları ve bu koşullar arasındaki nedensel ilişkileri araştırmak, bilimsel araştırma yapacak araştırma kurumları oluşturulmalı, eğitim kurumları özendirilmelidir.

-Çalışanlar ile işverenler arasında iş sağlığı ve güvenliği duyarlılığı ve bilincinin oluşması sağlıklı ve güvenli işyerinin oluşumu ile paralellik taşımaktadır. Bunun için de güvenlik kültürü, aile kültürü ve toplumsal iş



sağlığı ve kültürü bir arada oluşturulmalı ve özendirilmelidir.

-Ergonomi sadece iş sağlığı ve güvenliği alanında değil yaşayan her insanın yaşam felsefesi olmalıdır. Ergonomi, iş sağlığı ve güvenliğinin ta kendisidir. Multidisipliner bir hizmet gerektirir. Ergonomi bilincinin oluşturulması, bir devlet politikası haline getirilmelidir.

-Eğitim ve öğretim müfredatı, orta öğrenimden başlanarak işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunu da içerecek şekilde yeniden düzenlenmeli, bütün okullarda işçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimi yapılmalı, üniversitelerin ilgili fakültelerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği kürsüleri kurulmalıdır.

-İş kazaları ve meslek hastalıklarının önüne geçilebilmesi için işyerlerinde 'önce insan, önce sağlık, önce iş güvenliği' anlayışı yerleştirilmeli, tüm süreçlerde öncelik işçi sağlığı ve iş güvenliğinde olmalıdır.

-İşyerlerinde işçi sağlığı ve iş güvenliği eğitimine önem verilmeli bu konuda eğitim almamış çalışana işbaşı yaptırılmamalıdır.

-İşçi sağlığı ve iş güvenliğine yönelik verilecek eğitimler, ilgili meslek örgütleri tarafından verilmeli bu eğitimler özerk olmalıdır.

-İşçi sağlığı ve iş güvenliği kurumlarının işlevsel hale getirilmesi, bu kurumların eğitilmiş ve yetkilendirilmiş kişilerden oluşturulması sağlanmalıdır.

-İşçi sağlığı ve iş güvenliği önlemleri işyeri mekanı, teknoloji, üretimde kullanılan hammadde, üretilen ürün, ergonomi vb. konular daha proje aşamasında planlanmalıdır.

-Üretim sürecinde kullanılan ekipmanlar ve kişisel koruyucular işçi sağlığı ve iş güvenliği standart ve mevzuatına uygun üretilmelidir. Bu konuda zorunlu standartlar oluşturulmalı, üretim, satış ve kullanım

sırasında standartlara göre mutlaka denetim yapılmalıdır.

-Standart dışı malzemelerin piyasaya girişi ve sunumu engellenmeli ve bu konuda meslek örgütleri, TSE ve Bakanlık kanalıyla bir denetim ağı oluşturulmalıdır.

-Çalışanların eğitimi, çalışma alanındaki risklere karşı bilgilendirilmeleri, risklere karşı kişisel donanımlarının uygun ve eksiksiz olması işveren tarafından sağlanmalı ve sürekli olarak denetlenmelidir.

-İş güvencesi ile işçi güvenliğinin birbirini tamamladığı gerçeğinden hareketle, tüm çalışanlar insana yakışır 'norm ve standartta' bir sosyal güvenlik şemsiyesi altına alınmalıdır.

-Sigortasız ve sendikasız çalıştırma önlenmeli kayıt dışı ekonomi kayıt altına alınmalıdır.

-Meslek hastalıklarına ilişkin çalışmalar geliştirilmeli, meslek hastalıkları hastaneleri işlevine uygun olarak yapılandırılmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.

-Ucuz işgücü olarak görülen kadın işçilik konusundaki tüm olumsuz uygulamalar kaldırılmalıdır.

-Dünyada ve ülkemizde ürkütücü boyutlara ulaşan çocuk işçilik konusunda, çocuk emeği sömürüsü ortadan kaldırılmalı, çocuklar rehabilite edilmeli ve eğitilmelidir.

-Kazaların tekrarlanmasını önleyecek tedbirlerin geliştirilmesi ve sisteme kazandırılmasını hedefleyen reaktif yaklaşımlar yerine kazaları hedeflemeyen, operasyonlardaki tehlikeleri inceleyerek 'Nelerin yanlış gidebileceğini?' araştıran, önceden öngören, sonraki aşamada 'daha başka neler olabilir' sorusuna yanıt arayan risk yönetimi yani proaktif yaklaşımlar öne çıkarılmalıdır.

-İş kazası araştırmaları daha gerçekçi ve güvenilir olmalıdır.

-İş kazalarının önlenbilmesi için

bilimsel ve teknik yatırımların yanı sıra, çalışma yaşamının da iyileştirilmesi, sendikalaşmanın önündeki engellerin kaldırılması, çalışanların sosyal ve ekonomik yaşamlarının iyileştirilmesi sağlanmalıdır.

-Ülkemizde her konuda olduğu gibi işçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda da sağlıklı veri ve bilgi toplama sıkıntı yaşanmakta, sistem iyi çalışmamaktadır. İşyerlerinde kaza ve meslek hastalıklarına ait bilgiler bir veri tabanında toplanmalı, bu bilgilerden ölçme ve değerlendirme amaçlı yararlanılmalıdır.

-Gerek işçi sağlığı gerekse toplum sağlığı; bireylerin pirim ödeme gücüne yüklenmeyecek bir biçimde genel bütçeden finanse edilmeli ve koruyucu sağlık hizmetleri geliştirilmelidir.

-Sağlık personelinin atomize edilerek dağıtıldığı, tedavi edici sağlık hizmetlerinin öncelendiği genel sağlık sigortası ve aile hekimliği uygulamasından vazgeçilmelidir. Sağlık ocakları kapatılmamalıdır.

-İşçi sağlığı ve iş güvenliği hizmetlerinin sunumu için belirli işçi sayısı aranmamalı; uygulamalar devlet memurları, kendi hesabına çalışanlar, tarım kesimi gibi yaptığı iş ve çevresinden etkilenen tüm toplum kesimlerini kapsamalıdır.

-Ulusal İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Enstitüsü kurulmalıdır. Bu Enstitü, eşit temsiliyet temelinde işçi sendikaları, meslek odaları, üniversite, işveren sendikaları ve devlet kurumlarının temsilcilerinden oluşmalıdır. Alan ile ilgili tüm politikalar, bu enstitü tarafından oluşturulmalı ve uygulanmalıdır.

-Özelleştirme, taşeronlaştırma ve rödevans yöntemleri acilen terk edilmelidir."